

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ!

واقعیت تبرج به صورت تفصیلی

(ترجمه)

پرسش

السلام علیکم ورحمت اللہ وبرکاتہ!

شیخ بزرگوار! در نزد سوالی است و آن این که: وقتی زنان به اماکن عامه می روند و روی سری مکیاج بر روی های خود می اندازند، آیا این زنان در تحت اصطلاح تبرج داخل می شوند؟ معنای انوثیت در شریعت چیست؟

پاسخ

وعلیکم السلام ورحمت اللہ وبرکاتہ!

دقیقاً هر دو سوال یک مسأله است؛ به همین دلیل، برای هر دو سوال یک جواب می دهیم. قبلاً در خصوص مسأله تبرج چندین جواب داده بودیم که یکی از آن جوابها؛ یعنی جواب 9 اکتبر 2016م را نقل می کنم و این شاء الله همین جواب کفایت خواهد کرد.

قبل از وارد شدن در تفصیل سوال های تان بعض موارد را در خصوص این مسأله بیان می کنم که در باب نظر به سوی زن در کتاب نظام اجتماعی به تفصیل بیان شده و در این جا بعضی از موارد برجسته آن را نقل می کنم:

بیرون شدن زن در حیات عامه لازم است که به لباس شرعی مشتمل بر جلباب، پوشیدن عورت و عدم تبرج باشد.

تمام بدن زن به استثنای روی و کف های دست، عورت است و کشف عورت زن حرام است که این مسأله به جلب توجه نظر مقید نمی باشد؛ یعنی برابر است که نظر بر عورت زن جلب شود و یا نشود، کشف عورت برای زن حرام است.

تبرج در لغت ظاهر ساختن زینت زن برای مردان است. در لسان العرب آمده است: تبرج عبارت از ظاهر نمودن زینت زن برای اجانب و بیگانه گان است که این صفت مذموم بوده؛ اما برای شوهر حرام و مذموم نمی باشد. در قاموس المحيط آمده است (تبرجت)؛ یعنی زن زینت خود را برای مردان ظاهر ساخت... در مختار الصحاح آمده است: تبرج عبارت از ظاهر ساختن زینت زن و زیبایی اش برای مردان است. در مقاییس اللغة آمده است: تبرج به معنی ظاهر ساختن است. تبرج ظاهر نمودن زیبایی های زن که از کلمه "اظهار" و کلمه "بروز و ظهور" فهمیده می شود؛ یعنی تبرج لازم دارد که زینت زن، توجه را جلب نماید؛ مثل این که زینت برای مرد به نمایش گذاشته شود و به این ترتیب معنی شرعی نیز از همین معنی لغوی فرق نمی کند. الله سبحانه و تعالی فرموده است:

﴿وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ﴾ (النور: 31)

ترجمه: نباید پاهای خود را طوری به زمین بزنند که آن چه از زینت‌شان پوشیده است، دانسته شود.

بناءً نباید زن پای خود را به شدت بر زمین بزند تا صدای خلخال بیرون شود و مرد بداند که زن زینت‌اش را بر ساقش پوشیده است. تبرج لغتاً و شرعاً عبارت از آشکار شدن زینت زن است که مورد دید قرار گرفته؛ نه مجرد زینت.

به این ترتیب، تبرج عبارت از زینت آشکاری است که در معرض دیدگاه اجنبی قرار گرفته و این مسأله از کشف عورت فرق می‌کند؛ چون کشف عورت حرام بوده خواه در معرض دیدگاه قرار گیرد و یا نگیرد؛ بناءً تبرج تنها نفس زینت را شامل نمی‌شود؛ البته باید بدانیم که یکی زینت عادی است که مورد جلب نظر دیگران قرار نمی‌گیرد و این زینت برای زنان جائز بوده و دیگری زینتی است که نظر دیگران را جلب می‌کند که همین زینت به نام تبرج یاد شده و تبرج حرام است که می‌توان گفت، تبرج به دو صورت تحقق می‌یابد:

زینت زن بر جزء مباح جسم آن؛ یعنی عضوی که پوشیدن آن عورت نیست؛ مثلاً: کف‌های دست، روی و لباس‌ها و این در صورتی است که نظر دیگران را به خود جلب کند.

زینت زن بر غیر جزء مباح بدون این که کشف عورت صورت گیرد؛ مثل این که زن ساق خود را با پوشیدن خلخال و یا با پوشیدن دست‌بند معینی دست خود را زینت بخشد؛ اما ساق و بند دست آن پوشیده باشد، در این صورت وقتی زن پای و یا دست خود را طوری حرکت دهد که مرد متوجه شود که بر پای زن و یا دست آن زینت است، این حالت واقعیت تبرج را به نمایش می‌گذارد؛ اگرچه ساق و بند دست زن پوشیده باشد.

اما زینت بر عضو مباح بدن زن و یا بر لباس آن اگر نظر را با خود جلب می‌کرد تبرج و حرام است؛ پس مفهوم جلب توجه نظر این است که زینت در قسمتی از بدن به صورت غیر حالت عادی باشد؛ یعنی طوری باشد که این زینت نظر مردان را به انوشت زن جلب کند و مفهوم این که نظر را جلب نکند؛ یعنی این که وقتی زن از کنار مرد می‌گذرد قسمت انوشت زن به ذهن مرد خطور نکند که این مسأله در تحقیق مناط داخل می‌شود. فهم این مسأله را سخت نمی‌دانم؛ چون ذکورت و انوشت در نزد مرد و زن موجود و بسیار آسان است که این واقعیت را مرد و زن درک کنند و بدانند که آیا زینت، نظر را جلب می‌کند و یا نمی‌کند؟ مخصوصاً زن؛ چون زن می‌داند که آیا زینت آن عادی است و یا غیر عادی؟ آیا نظر مردان را به خود جلب می‌کند و یا خیر؟

اما زینت بر عضو غیر مباح بدون این که کشف عورت صورت گیرد؛ مثل آن است که زن بر ساق خود خلخال بگذارد و بعداً پای خود را در حال رفتار به زمین بزند تا صدای خلخال به گوش مردان رسیده و مرد بداند که در این جا در پای زن زینت است که این واقعیت نیز تبرج بوده و حرام است یا این که زن بر بند دست خود زینت قرار دهد و دست‌بندی بر دست خود کند و بعداً دست خود را حرکت داده تا مرد بداند که زینتی بر دست زن است، این هم تبرج و حرام می‌باشد؛ اگرچه ساق و بند دست زن در این حالت پوشیده باشد.

بعد از ذکر مطالب فوق، حالا به جزئیات جواب سوالاتان می‌پردازم:

در مورد زینت زنان نسبت به انگشتری که بر دستان‌شان می‌پوشند باید گفت، در صورتی که انگشتر به صورت عادی باشد نظر را به خود جلب نمی‌کند؛ ولی بعضی اوقات زن انگشتری مجللی می‌پوشد که جلا و یا صدای از خود به جا می‌گذارد و یا تحریک‌کننده باشد، در این صورت نظر را جلب کرده و این حرام است و یا این که زن گوشواره و مانند آن را پوشیده که نظر را جلب کند.

اما گذاشتن گردن‌بند بیرون از جلباب خواه نظر را جلب کند و خواه نکند جائز نیست؛ زیرا اصل در جلباب این است که زینت داخلی را بر عورت بپوشاند، این هم معلوم است که گردن‌بند زینت گردن و خود گردن عورت است و لازم است که عورت در زیر جلباب پوشیده باشد؛ وقتی زنی خواست که گردن‌بندی را برگردنش بپوشد باید در زیر جلباب قرار دهد.

اما دست‌بندها بر بازو و یا بند دست در صورتی که زن بازو و بند دست خود را حرکت می‌داد که صدای دست‌بندها به گوش می‌رسید و دانسته می‌شد که بر بازو و بند دست آن زینت است؛ پس در این حالت تبرج بوده، جائز نمی‌باشد.

جلباب لباسی است که زینت و لباس داخلی زن را می‌پوشاند؛ یعنی خود جلباب محل زینت نیست؛ بناءً زینت و آراستگی زن بالای جلباب جائز نیست.

زن سرمه را بر چشمان‌اش بکشد نظر را جلب نمی‌کند؛ زیرا این سرمه در داخل چشم است؛ درحالی که اگر زن رنگ را بر چشم و یا در قسمت بالای چشم‌اش قرار دهد نظر را جلب می‌کند.

هم‌چنان اگر زن پوست صورت‌اش را پاک‌ساخت و چرک دور شد و یا جوش‌دانه‌ها بر صورت‌اش بود که با پاک نمودن روی، زیبایی‌ی رویش ظاهر شد؛ اما این حالت عادی روی بود، نظر را جلب نمی‌کند؛ اما در صورتی که رنگ را بر روی خود قرار داد در آن صورت نظر را جلب می‌کند، بدون شک محل سکونت زن در قسمت جلب نظر متفاوت است؛ مانند: زندگی کردن در قریه و در شهر. مهم در مسأله این است زینتی که به صورت غیر عادی بوده و در منطقه بود که نظر را جلب می‌نمود در این صورت این زینت تبرج است.

در پایان باید گفت: عادتاً زن می‌داند که آیا زینت‌اش توجه مردان را جلب می‌کند و یا خیر؟ یعنی درک و شناخت زینتی که نظر را جلب کند و یا نکند دشوار نیست، زنان با احساس‌شان این مسأله را درک می‌کنند. به هر صورت، زن مسلمان با تقوی تنها از حرام پرهیز نمی‌کند؛ بلکه از آن‌چه در آن شبهه است نیز پرهیز می‌کند. بعضی از صحابه از انواع مباحات دوری می‌کردند؛ چون خیلی از مباحات هستند که هم‌مرز و نزدیک حرام هستند. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است:

«لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُتَّقِينَ حَتَّى يَدَعَ مَا لَا بَأْسَ بِهِ حَدَرًا لِمَا بِهِ الْبَأْسُ»

ترجمه: بنده از جمله متقین به حساب نمی‌آید؛ مگر این که بسیاری از مباحات را از ترس این که شاید ممنوع باشد، ترک می‌کند. (ترمذی این حدیث را تخریج کرده و گفته است این حدیث حسن است.)

امیدوارم که این برای جواب شما کفایت کند، الله سبحانه و تعالی از همه دانا و با حکمت‌تر است.

برادر تان عطاء ابن خليل ابوالرشته

30 سوال 1441ھ.ق.

21 جون 2020 م.

مترجم: مصطفى اسلام